

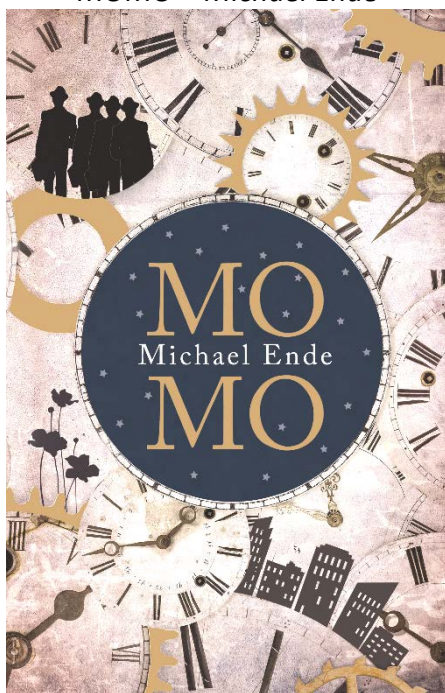
TEKS 1**Daar's 'n sissie in elke 4x4***Deon Meyer*

- 1 Vier-by-vierders is almal sissies.
- 2 Ek hoor al die magtige dreuning van verontwaardiging wat oor die veld aangesweef kom: Hoe durf 'n mens so 'n gruwelike, veralgemenende stelling maak en dit nogal oor 'n saak waarmee jy nie in Afrika sukkel nie – 'n man (of vrou) se ryding?
- 3 Maar voor jy uit pure woede jou dubbelkajuit-turbodiesel-dubbelbonokas-GT-gestreepte boendoebrekertjie se ratte krap (hemele behoede), luister eers na die argument:
- 4 Die meeste 4x4-eienaars kom nie eens naby 'n grondpad nie. Die simbole van ongebreidelde macho word ingespan as ma se têksie in 'n voorstedelike gespook om die spruite betyds by die Origami-lesse of die kindersielkundige te bring.
- 5 "Maar wat van dié mense wat wel die nie-meer-so-ongerepte natuur met hul rygoed aandurf?" kan 'n mens die teenargument hoor.
- 6 Dan vra ek: Hoe moeilik kan dit wees om die veld in te vaar, snoesig in die kajuit van jou hipertegnologie-ryding van R300 000 en dikwels meer, die lugversorger fluisterend op hoog en die 12 volt-ykassie wat agterop die bier koud hou?
- 7 Ek meen, ons voorvaders (of dit nou Piet Retief of Shaka was) sal in hul graf omdraai as hulle weet waarmee ons die Donker Kontinent se vlaktes deesdae oorsteek – én dit as 'n semi-gevaarlike avontuur beskou.
- 8 Traksiebeheer en ABS-remme, permanente vierwielaandrywing en ewenaarslotte, brandstofsuipe V8-enjins en *surround sound* CD-spelers, grondvryhoogtes soos wolkekrabbers en buitebande wat lyk of jy met hulle koring kan maal ... Waar op dees aarde is die uitdaging?
- 9 Is die sand 'n bietjie los? Druk hierdie knoppie en woerts-warts is jy deur. In die modder weggesink? Moenie kommer nie, jy bind net dié kabeltjie om daai boom, knip skakelaar nommer vier en jy's weer op pad ...
- 10 Dis nie meer 'n bakkie nie, dis 'n CRV. En dan is daar nog 'n duisternis bybehore wat onontbeerlik is vir die pioniersgees van die een en twintigste eeu. Waarvan die Sleepwa (met 'n hoofletter) prioriteit nommer een is: Maak dié deurtjie oop en draai dáárdie slingertjie en voor jou ontpop 'n kombuis waarop die Master Chef-wenner maar te bly sal wees om 'n potjie te laat prut.
- 11 Om nie eens te praat van die vyfster-tent met flappies en toutjies, paneeltjies en muskietwerende venstertjies wat bo-op die dak soos 'n vlinder uit 'n kokon ontvou nie. Alles daarop ingestel om die beskawing, gemak en weelde net so na die bos toe te verplaas.
- 12 Waar is al die tawwe tienies heen?

- 13 Miskien is dit omdat ek en my vrou motorfietsmense is dat ek die viertrek-ding nie kan verstaan nie. Want ons proe nog die stof; ons ruik nog die fynbos. Om op twee wiele deur 'n drif se water te beur verg vaardigheid en konsentrasie, om 'n klipperige helling oor te steek vra fokus en dikwels 'n sterk skeut adrenalien.
- 14 Daar's nie plek vir fênsie tente en kombuise op wiele nie. As dit warm is, sweet jy. As dit koud is, ry jy bibberend voort en as dit reën, voel jy dit met al jou sintuie. En wanneer jy jou bestemming heelhuids bereik, is daar 'n diepe gevoel van genoegdoening, 'n opregte waardering vir die afwesige luukses van die lewe.
- 15 En, les bes, 'n sekerheid dat al die vier-by-viers wat jy op die pad verbygesteek het, vol sissies is.

[Verwerk uit: Meyer, Deon. 2009. Daar's 'n sissie in elke 4x4. In: Wiese, Tobie (samesteller). 2009. *Die bikeboek: die vryheid, die vreugde, die vrees*. Kaapstad: Tafelberg.]

TEKS 2

Inligting oor *Momo* op Protea Boekhuis se webblad*MOMO – Michael Ende***AGTERGROND EN OPSOMMING**

1. Momo is 'n klassieke sprokiesroman oor die towerkrag van tyd.
2. Momo, 'n verflenterde weeskind, woon aan die rand van 'n groot stad. Sy is brandarm, maar sy het 'n buitengewone gawe: sy luister werklik na ander en gee vir hulle tyd. Eendag ruk gruwelike grys menere met loodgrys aktetasse en sigare in die groot stad op en begin mense se kosbare tyd steel. Momo is die enigste een wat die donker mag van die tyddiewe kan betuel.

DIE OUTEUR

3. Michael Ende (1929–1995) is een van die bekendste en veelsydigste Duitse skrywers. Naas kinder- en jeugboeke skryf hy prentebouke, bouke vir volwassenes, teaterstukke en gedigte. Baie van sy bouke is verfilm en vir radio of televisie verwerk.

DIE VERTALER

4. Helene de Villiers is 'n vertaler en kenner van kinderverhale, spesifiek sprokies, wat stories vanoor die hele wêreld in Afrikaans oorvertel het.

Kommentaar van lesers op die webblad

5. **CHW:** *Momo* is een van daardie stories wat in alle mense se moederborde ingeprogrammeer moet word. Dankie tog Afrikaanse lesers kan dit weer lees!
6. **Gifappeltjie:** Dis g'n Helene de Villiers se oorspronklike, sjarmante vertaling nie! Iemand het haar vertaling kastig "gemoderniseer". Ga! Ou foute is net so behou, nuwes is ingeskryf en ouderwetse woorde soos "opgestawel" is nie verander nie! Wat 'n gemors!

[Verwerk uit: Momo. 2018. Aanlyn beskikbaar by: <<http://www.proteaboekhuis.com/wp/2018/12/04/momo/>>
Datum van toegang: 12 Februarie 2018.]

TEKS 3

DIS NUUT EN NOU

deur Anélle Tewson

Die oorlog teen enkelgebruikplastiek het begin. Doen só jou deel om die aarde en sy bewoners te bewaar.

Herbruikbare strooitjies

Plastiekstrooitjies is een van die grootste sondaars wat die wêreld besoedel. Koop liever 'n herbruikbare weergawe. Daar is hope waaruit jy kan kies. Koop pakkies papier- of bamboesstrooitjies (laasgenoemde met skoonmakers om hergebruik moontlik te maak), of besluit op 'n glas-, koper- of vlekvrystaalstrooitjie. Vir hierdie soort strooitjies is daar ook borseltjies te koop.

Het jy geweet? Meer as 1 miljard strooitjies word elke dag wêreldwyd gebruik en weggegooi. Die Two Oceans Aquarium se #strawsuck-veldtog maak mense bewus van die verwoestende skade wat strooitjies in die wêreld se oseane aanrig.

Ander maklike idees vir jou eie lewe

- Hervul die kapsules van jou koffiemasjien met varsgemaalde koffie.
- Koop 'n herbruikbare koffiebeker van natuurlike, volhoubare bamboesvesel en gebruik dit as jy koffie op straat koop.
- Vervang kleefplastiek en foelie deur lappies wat met byewas bedek is.
- Gebruik 'n waterbottel van glas of metaal.

En wat van die winkels?

Groot maatskappye begin die druk voel om hul plastiekspore uit te wis en baie winkels begin plastiessakkies en strooitjies uitfaseer. Food Lover's Market gebruik papierstrooitjies en gee dit net as mense daarvoor vra. Daarby word plastiessakke met papiersakke vervang. Pick n Pay het sakkies bekendgestel wat as kompos gebruik kan word. Woolworths mik om geen plastiessakke te gee nie, en om alle verpakkingsmateriaal herbruikbaar of herwinbaar te maak.

Hotelle ook

Inzolo Lodge het onderneem om die aantal plastiekbottels wat gebruik word, aansienlik te verminder. Elke gas kry sy eie waterbottel om daar te gebruik en saam te neem huis toe. Hulle deel nie meer plastiekbottels op wildritte uit nie. Die verbruik van plastiekbottels het sodoende met sowat 75% afgeneem.

Weggoigoed

Sekere groot metro's in ons land sal die skeiding van vullis vanaf 1 Julie 2019 vir alle huishoudings verpligtend maak. Die plan is 'n poging om besoedeling hok te slaan en die omgewing te beskerm. Koop mooi vullisblikke van verskillende kleure om dit vir jou gesin makliker te maak om vullis te sorteer.

[Verwerk uit: Tewson, Anélle. 2018. Dis nuut en nou. In: *rooi rose*, Oktober 2018:10-11]

TEKS 4

'n brief van hulle vakansie*vir oubaas:*

Noudat ek uitgeswel van lyf is kan ek treur 1
 oor die eelte van my vader, die lugoë van my ma,
 die skamel offerandes van hulle gebede as hulle my
 op die knieë van hul Gij Here God lê;

noudat ek agter 'n baard kou kan ek huil 5
 as hulle snags my naam fluister met die ruite
 donker knippende oë in die wind, oor die visolie
 vir my griep, die ingelegde perskes (albertas) op die rak

In sy sestigste jaar swem my pa in Stilbaai se see 10
 en stap myle ver oor die sand met sy reguit bene
 in 'n kortbroek en speel krieket op die duine
 en eet alikruikels in die Sea View-losieshuis

want hys 'n bokser dokter boer 15
 'n kaptein en 'n held 'n indoena tussen grysaards –
 En as die reën soos 'n gesluerde bruid oor die see kom
 word die lieflinghond (Trixie) lam;

drie dae veg die veearts en buig dan die knie 20
 en hulle dra die lyk terug na Kafferskuilsrivier
 die plaas van hulle jong liefde en plant die saad
 'n soenoffer in die diep grond se skoot

want nou is hulle minnaars 25
 stil bome in die najaar met die wind
 strelende drome in die takke
 onder komete leeftye lang wêrelde

My ooms sterf soos kapok in die son 25
 hartaanval beroerte kanker en tering
 en my pa word stiller en meer verskriklik
 van dop tot dop

Hier waar die harde winters en nat somers 30
 my lyf ongenaakbaar skil, treur ek oor
 die soet hart van my moeder
 my pa se stil en bitter krag

– *Breyten Breytenbach*[uit: *Die ysterkoei moet sweet* (1964)][Bron: Brink, André P. 2008. *Groot verseboek deel twee*. Kaapstad: Tafelberg]

TEKS 5**Die kind wat doodgeskiet is deur soldate by Nyanga**

Die kind is nie dood nie die kind lig sy vuiste teen sy moeder wat Afrika skreeu skreeu die geur van vryheid en heide in die lokasies van die omsingelde hart	1 5
Die kind lig sy vuiste teen sy vader in die optog van die generasies wat Afrika skreeu skreeu die geur van geregtigheid en bloed in die strate van sy gewapende trots	 10
Die kind is nie dood nie nóg by Langa nóg by Nyanga nóg by Orlando nóg by Sharpeville nóg by die polisiestatie in Philippi waar hy lê met 'n koeël deur sy kop	 15
Die kind is die skaduwee van die soldate op wag met gewere sarasene en knuppels die kind is teenwoordig by alle vergaderings en wetgewings die kind loer deur die vensters van huise en in die harte van moeders die kind wat net wou speel in die son by Nyanga is orals die kind wat 'n man geword het trek deur die ganse Afrika die kind wat 'n reus geword het reis deur die hele wêreld	 20
Sonder 'n pas – Ingrid Jonker	

[uit: *Rook en oker* (1963)]Bron: Brink, André P. 2008. *Groot verseboek deel twee*. Kaapstad: Tafelberg]

TEKS 6**Ode***Vir Yevgeny Yevtushenko*

Ek is 'n Boer	1
en ek het my brood geëet	
soms droog	
soms met koffie	
soos net ons dit maak	5
(vroeg in die môre)	
in Afrika	
soos net ons hom ken	
ek het tougelei	
in die land se warm son	10
met sy sonbesies	
sy kwêvoëls	
sy warm lug	
wat eindeloos blink lê	
bo die mopanies	15
vroeg in die môre	
in hierdie Afrika wat ek liefhet	
en ek het saans huis toe gestap	
moeg van buk	
en kap	20
buk en kap	
om land skoon te maak	
en die son gaan rooi onder agter die Ysterberge	
en vroegskemer klink alle geluide	
harder intiemer nader	25
en die eerste vure brand al	
alle skemeraande is weemoedig	
in Afrika.	
My hande is hard	
so hard soos masjinerie	30
niks maak my meer bevrees nie	
selfs my eie angs maak my nie meer bevrees nie	
want ek is so hard soos Afrika	
so onvoorspelbaar soos Afrika	
so meedoënloos soos Afrika	35
my Afrika	
van waar ek nêrens het om heen te gaan nie	
en ek lag vir my vyande	
omdat ek weet	
omdat ek moet.	40

– *Johan de Jager*[uit: *Haggadâ vir 'n wit Afrikaan* (1974)][Bron: Brink, André P. 2008. *Groot verseboek deel twee*. Kaapstad: Tafelberg]

TEKS 7**XIII**

Toe jy kind was, het jy gedink: daar sal groot dinge kom uit my, groot dinge, grotes en goeies – soos 'n seun moet dink, natuurlik.	1
En: die groot is gesplits, én die goeie, nou: en in plaas van net groot en net goed, het daar verskriklikheid en eenvoud en boosheid en eenvoud en eenvoud en nederigheid – gespikkelde sampioene, deur die teer, uit die teer van die straat, keiserlik rooi en wit by die breuk uit wat jy is, kom peul. Die aarde is nie eenvoudig.	5 10 15
– <i>N.P. van Wyk Louw</i>	

[uit: *Tristia*, 1962][Bron: Louw, N.P. van Wyk. 1981. *Versamelde gedigte*.
Kaapstad: Tafelberg / Human & Rousseau.]

TEKS 8

Adventure Lifestyle Show

5 - 7 APRIL 2019
Meerendal Wine Estate | Durbanville | Kaapstad

MAAK AVONTUUR JOU LEEFSTYL

Die Adventure Lifestyle Show is n inter-aktiewe skou wat avontuur sport, aktiwiteite en buiteleweentoesiaste bymekaar bring.

Voel en beleef avontuur vir drie dae by die Adventure Lifestyle Show. Die skou bied meer inligting op avontuur bestemmings, sport, aktiwiteite en toerusting. Met n groot fokus op 'n gesonde, aktiewe en omgewingsvriendelike leefstyl vir die hele gesin.

Kontak ons vir meer inligting: SALES@ADVENTURELIFESTYLESHOW.CO.ZA

WWW.ADVENTURELIFESTYLESHOW.CO.ZA

TEKS 9

[Bron: Mouton, Fred. 2018. Vakansiegaste [spotprent]. Aanlyn beskikbaar by: <<https://www.netwerk24.com/Stemme/Spotprente/die-burger-spotprent-27-desember-2018-20181226>>. Datum van toegang: 17 Januarie 2019.]